

Endemska nefropatija u Planu i programu mjera zdravstvene zaštite

(Endemic Nephropathy in Health Care Measure Plan and Program)

Marija Strnad

Hrvatski zavod za javno zdravstvo, Zagreb

Ključne riječi: endemska nefropatija, Plan i program mjera zdravstvene zaštite

Iako je endemska nefropatija zemljopisno vezana za područje Brodske Posavine zbog svoje težine spada u značajne zdravstvene probleme cijele države. Kao takva nalazila je svoje mjesto u dosadašnjim planovima i programima mjera zdravstvene zaštite. Među mjerama zdravstvene zaštite na prvom su mjestu aktivnosti usmjerene na rano otkrivanje oboljelih i ugroženih, na što se nadovezuje daljnje praćenje i maksimalna medicinsko-terapijska skrb. Važna mjera je sustavno, koordinirano provođenje istraživanja na otkrivanju etiologije, ranog otkrivanja, terapije i prevencije endemske nefropatije.

Važeći Plan i program mjera zdravstvene zaštite kojeg je na temelju Zakona o zdravstvenoj zaštiti predložio Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje i Hrvatski zavod za javno zdravstvo, a donio ministar zdravstva u 2002. godini, navedene su i mjere zdravstvene zaštite za endemsku nefropatiju. Pod mjerama zdravstvene zaštite podrazumijeva se skup aktivnosti, odnosno preventivnih, dijagnostičkih, terapijskih i rehabilitacijskih medicinskih postupaka u provođenju pojedinih razina zdravstvene zaštite usmjerenih postizanju određenog cilja. Programom mjera obuhvaćeni su primarna zdravstvena zaštita, specijalističko-konzilijarna i stacionarna zdravstvena zaštita, zavodi za javno zdravstvo i Hrvatski zavod za javno zdravstvo te mjere zdravstvene zaštite za značajne zdravstvene probleme stanovništva u kojima je pod bolestima urogenitalnog sustava navedena i endemska nefropatija.

Za endemsku nefropatiju predviđene su sljedeće mjere zdravstvene zaštite:

1. Rano otkrivanje oboljelih radi njihove daljnje liječničke obrade i primjene odgovarajućih mjera pojačane zdravstvene skrbi u cilju usporavanja tijeka bolesti produženja života i poboljšanja kakvoće života oboljelih

1.1. Pri prvom posjetu odabranom ili nadležnom liječniku osobe starije od 18 godina s područja endemskog žarišta, bez obzira na razlog posjeta, uključiti pretragu urina na bjelančevine. Ako je pretraga pozitivna, obaviti određivanje hemoglobina u krvi, i ako nalaz govori za anemiju, obje pretrage ponoviti za mjesec dana. Ako i tada oba nalaza odstupaju, uputiti pacijenta na obradu u nefrološku ambulantu, i daljnje potrebne dijagnostičke ili terapijske postupke. Ako je bio pozitivan samo nalaz bjelančevina u mokraći, a bez anemije (i bez drugih kliničkih simptoma ili patoloških nalaza), pretragu urina ponoviti za 6 mjeseci, i ako je pretraga opet pozitivna uključiti pretrage urina na proteine lakih lanaca (tubularna lezija), ukoliko je taj test pozitivan pacijenta uputiti u nefrološku ambulantu na daljnju obradu.

O oboljelima i ugroženima vodi se trajna zdravstvena skrb putem patronaže i dr.

Izvršitelji: odabrani liječnik opće/obiteljske medicine, liječnici u polikliničko konzilijarnoj djelatnosti, a u eventualnoj daljnjoj medicinskoj skrbi: nefrološka poliklinička djelatnost, nefrološki bolnički odjeli, jedinica za hemodijalizu, patronažna služba, i dr.

1.2. Povremeno, prema epidemiološkim indikacijama, obavlja se uz prethodnu najavu, objašnjenje svrhe i pristanak pučanstva, sustavno masovno rano otkrivanje oboljelih (screening ili perlustracija) koje može obuhvatiti pojedine dijelove endemskog područja ili pojedine segmente populacije pod rizikom (djeca, doseljenici iz obližnjih endemskih žarišta (BiH) i dr.) i koje uključuje laboratorijske pretrage urina (proteinurija) i krvi (Hb, kreatinin i dr). Osobe s nalazima koji odstupaju od normale upućuju se na daljnju specijalističko konzilijarnu (nefrološku) obradu i po potrebi liječenje.

Izvršitelji: HE/E djelatnost ZJZ Brodsko-posavske županije, drugi, koji se po potrebi uključuju preko ZJZ Slavonski Brod.

2. Istraživanje uzroka, terapije i prevencije endemske nefropatije, jer se do sada ne zna etiologija niti kauzalna terapija ove za Hrvatsku važne bolesti.

Mjera se provodi terenskim epidemiološkim istraživanjima, laboratorijskim ispitivanjima (toksikološka, patohistološka, virusološka, biokemijska i dr.) te superspecijalističkom kliničkom obradom pojedinih bolesnika. Sve to uz poštivanje etičkih normi i uvjeta odgovarajućih za pojedine vrste istraživanja. Istraživanja se provode koordinirano i dugoročno, a u opsegu kojeg određuju raspoloživa materijalna sredstva.

Izvršitelji: higijensko-epidemiološka/epidemiološka djelatnost, laboratorijska djelatnost, specijalističko konzilijarna i superspecijalistička (visoko diferencirana) internistička (nefrološka) djelatnost, djelatnost za hemodijalizu, Zavod za javno zdravstvo Brodsko-posavske županije, Opća bolnica Slavonski Brod, KBC Rebro, Hrvatski zavod za javno zdravstvo, Institut za medicinska istraživanja i medicinu rada.

U tabeli 1. dat je skraćeni prikaz navedenih mjera.

Tabela 1. Prikaz mjera za ENDEMSKU NEFROPATIJU

MJERA	POPULACIJA	POSTUPAK	OBUHVAT
1. Rano otkrivanje oboljelih radi njihove daljnje liječničke obrade i primjene odgovarajućih mjera pojačane zdravstvene skrbi u cilju usporavanja tijeka bolesti produženja života i poboljšanja kakvoće života oboljelih	stanovnici endemskog područja zapadne Brodske Posavine, cca 10.000 osoba		U skladu s Programom mjera (vidi tekst i točke a) i b), dolje)
1.1. Pri prvom posjetu odabranom ili nadležnom liječniku osobe starije od 18 godina s područja endemskog žarišta, bez obzira na razlog posjeta, uključiti pretragu urina na bjelančevine.	osobe iznad 18 god iz endemskog područja	vidi tekst	svi iz programom mjera predviđene skupine
1.2. povremeno, prema epidemiološkim indikacijama, obavlja se uz prethodnu najavu, objašnjenje svrhe i pristanak pučanstva, sustavno masovno rano otkrivanje oboljelih (screening ili perlustracija)	dijelovi ugrožene populacije zapadne Brodske Posavine prema planu	epidemiološki terenski rad	- dio ukupne populacije prema planu - što viši obuhvat planom predviđenih
2. Istraživanje uzroka, terapije i prevencije endemske nefropatije, jer se za ovu, za Hrvatsku važnu bolest do sada ne zna etiologija niti kauzalna terapija.	osobe, živi i neživi okoliš, hrana, voda i dr. u okviru pojedinih istraživačkih studija	znanstvene, etički ispravne istraživačke metode	što viši obuhvat predviđenog

Treba spomenuti da je u okviru Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo konstituiran 23. veljače 2006. godine Stručni odbor za endemsku nefropatiju, koji je okupio stručnjake raznih struka koji se bave endemskom nefropatijom. Time se nastavlja pozitivna tradicija rada odbora koji su vodili poznati nefrolozi prof. dr. Z. Radošević i prof. dr. M. Radonić uz pomoć epidemiologa prof.dr. A. Hrabara. Za predsjednika novog Odbora izabran je doc.dr. B. Jelaković, za dopredsjednicu mr.sc. Marica Miletić-Medved a za tajnika mr.sc. B. Aleraj.

U preventivnim aktivnostima podržana je inicijativa i rad Hrvatskog centra za endemsku nefropatiju u Slav. Brodu, kao i potreba otvaranja ambulante za endemsku nefropatiju u Slav. Brodu kako bi se bolesnicima omogućila još bolja skrb i liječenje drugih čimbenika renalnog rizika (hipertenzija, dislipidemija, infekcije). Spomenuta je potreba smanjivanja ukupnog kardiovaskularnog i renalnog rizika osiguravanjem eritropoetina u predijalitičkoj fazi bubrežne bolesti, rana detekcija karcinoma organiziranjem periodičkih citoloških pregleda mokraće u bolesnih i sumnjivih te potvrđivanjem hipoteze o aristolohiji kao etiološkom čimbeniku organiziranje eradikacije biljke. Sve navedeno treba naći svoje mjesto u revidiranom programu mjera zdravstvene zaštite. Imenovano je i povjerenstvo Odbora koje treba raditi na Planu i programu mjera zdravstvene zaštite za endemsku nefropatiju: mr.sc. B. Aleraj, prof.dr. D. Čvorišćec i doc.dr. B. Jelaković.

Literatura:

1. Plan i program mjera zdravstvene zaštite. Narodne novine br. 30/2002: 1596-1696.

Kontakt: Prof.dr.sc. Marija Strnad, dr. med.
Hrvatski zavod za javno zdravstvo
Rockefellerova 7, 10 000 Zagreb
Tel:014863222
e-mail: marija.strnad@hzjz.hr

